

XIX.? Član XIX. je porok za enakopravnost vseh narodov in jezikov v uradu, šoli in javnem življenju. Gledé urada on jamči vsakemu pravico, in to pravico je država pripoznala, da si je sme vsak v jeziku, ki je v deželi običajen, iskati in zahtevati je, da se mu ono v tem jeziku sprejme, obravnava in reši. Sedaj se je pa napravil okolo pojma „v deželi običajni jezik“ cel kolobar pravljič in basni in ravno danes je gospod predgovornik zopet na dolgo in široko razkladal, kaj je deželni in običajni jezik.

Vso govorniško umetnost zbrali ste skupaj dokazati hoteč, da deželni in v deželi običajni jezik ni eno in tisto, da jezik, ki ga celi milijon sinov govori, ni v deželi običajen in toraj nikakor ne more deželni jezik biti. Zatekli ste se k skrajnim mejam misleč, da vam bodo te merodajne za deželno običajnost. Še celó sodnijski jezik ste semkaj zlekli, izraz, ki je temeljnim postavam popolnem ptuj. Ves svoj govorniški aparat ste spustili, toda gospoda moja, s takimi umetnostimi se takošna vprašanja ne rešijo.

Vso umetnost hermenevtike na to porabite in vso sofistiko si na pomoč pokličite, in vendar ne boste v stani z obema vred v narodu prepričanja zatreti, kaj je njegov jezik, kaj je jezik, v katerem ima pravico govoriti in kateremu država enakopravnost priznava. (Dobro! na desni). Skupčujte paragrafe na paragrafe, vendar ne boste nikdar v celo večnost slovanskemu Čehu vtrobili, da bi vam verjel, da česki jezik ni po vseh Čehah v deželi običajni jezik. (Odobrovanje na desni.)

Kar razumeti ne morem, kako bi bilo mogoče, da bi se zamogla po tem, ako Čeh za-se pravice zahteva, Nemcu krivica goditi. Ali mar nimajo Nemci poleg pravice slovanskega plemena svoj jezik po celi kraljevini rabiti, ravno tiste popolne pravice nemški jezik tudi v slovanskih pokrajinah, katere so sami pripoznali, rabiti? (Tako je! na desni.)

Ako eno smatrate za oškodovanje nemškega življa, mora drugo oškodovanje českega življa biti in vendar vam Čehi tega še niso nikdar očitali, če tudi se jim oponaša, da toliko posebnosti zahtevajo. (Tako je! na desni.)

Moja misel, gospoda moja, je ta, da če se jezikovnemu polju pravica ogradi, ogradila se bo ob enem tudi obstoječa in pridobljena pravica nemškega naroda, ker se ji bodo pravice na manjšem za-njo omejenem prostoru odkazale.

Gospoda moja, uže naprej ste čutili piškavost cellega izpeljevanja in njegovo slabost in zaradi tega ste skušali, da ste na drugo polje preskočili sè svojim vprašanjem ter ste ob enem tudi vprašanje o razkroji in razdelitvi naše domovine na dan zvlekli, o čemur je uže tudi govorjenje bilo.

Enkrat, gospoda moja, sem vam uže pravil in moram vam še enkrat ponavljati: ne dotikajte se deželne celote. To je po vsem neavstrijska misel in orožje proti Avstriji sami obrnjeno. Nekdo gospodov nam je oponašal, da naj vendar nikari vedno le deželá nimamo v mislih, kedar se o Avstriji menimo, temveč njihovo skupnost. Mi smo si tega popolnoma v svesti, kar smo tudi uže večkrat odločno povdarjali, da se hočemo te nerazločljive skupnosti trdno držati.

Gospoda moja, ravno v tej deželni celoti, v tej zvezi organizmov skrita je ravno organična zveza vsega. Nikari ne spodrezujte niti organov, ki vse skupaj držé.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Trsta. (*Pevski zbor delavskega podpornega društva v Trstu*) priredi na Belo nedeljo dne 20. t. m. ob pol 7. uri zvečer v zgornji dvorani gostilne „pri Zelenem hribu“ koncert s sledečim sporedom: 1. „Rojakom“, poje zbor, zložil Ivan pl. Zajc. 2. Potpourri iz opere „Faust“, igra na citrah g. Prevec, zložil Gounaud. 3. „Jadransko morje“, poje zbor, zložil A. Hajdrih. 4. „Fantaisie brillante“, igrata g. Prevec na citrah in g. Stelè na goslih, zložil E. Kratochvil. 5. „Tam gdje stoji“, poje osmerica, zložil J. Lisinski. 6. „Stefanie Gavotte“, igrata g. Prevec na citrah in g. Stelè na goslih, zložil F. Czibulka. 7. „Hrvaticam“, poje zbor, zložil Ivan pl. Zajc. 8. „V domačem krogu“, igrajo gg. Prevec in Guzelj na citrah, g. Stelè pa na goslih, zložil St. Prevec. 9. „Planinar“, poje ženska čvetroica, zložil B. Ipavec. 10. „Domovina“, poje mešani zbor, zložil F. S. Vilhar. 11. Ples v dvorani, v postranskih sobah pa petje.

Iz Ljubljane. (*Aleluja.*) Velikonočni prazniki bili so letos, kakor vsa spomlad, v resnici krasni. Veliki petek rosilo je precej tihega dežja, ki je lepo zamočil mlado travico na senožetih, obsejano polje in pa urno privabil cvetje iz brstja zgodnjega sadja. V soboto se je zopet zvedrilo, in ko je posijalo gorko solnce, takoj razpočilo se je nastavljeno cvetje breskev, češenj in družega zgodnjega sadja. — Procesije pri vstajenji vršile so se v soboto popoldne in v nedeljo jutro pri najlepšem vremenu.

Velikonočno nedeljo zjutraj ohladil se je sicer zrak toliko, da je bilo videti nekoliko bele slane, pa ta je zginila hitro in razun malega zarejovanja na sadnem cvetju je ni bilo slediti nikjer, in upamo, da tudi ni prizadela škode.

— (*Deželni odbor kranjski*) sklical je vsled sklepa deželnega zbora za jutri dne 17. aprila ob 10. uri zjutraj v mestno dvorano ljubljansko iz vse dežele izvedence v posvetovanje, kako bi bilo pomagati našemu kmetijstvu. — Upamo, da to prizadevanje deželnega zbora ne bode brez vspeha, ker se po vsem strinja z nameni in prizadevanjem sedanje naše vlade; zatoraj: Bog daj srečo!

— (*Umrl je*) gosp. Janez Brolih, c. k. nadsodnijski svetovalec v pokoju, advokat v Ljubljani, 11. dne t. m. v Trstu pri svoji tam omoženi hčeri po daljem bolehanji. — Pokojni bil je l. 1861. izvoljen od gorenjskih mest Kamnik, Tržič in Radoljica v deželni zbor in iz tega tudi v državni zbor, kjer je v družbi pokojnega Derbiča in pa Dežmana zvesto glasoval za ustavoverstvo Schmerlingovo.

— (*Umrl je*) gosp. Gregor Milher, c. k. okrajne sodnije vrhniške adjunkt, v Ljubljani dne 14. t. m., še le 30 let star.

— (*Na južni železnici*) se ima, kakor čujemo, s 1. majem t. l. vožnina tudi za osebe, in to posebno pri daljnih vožnjah zeló izdatno znižati; gotovo železnici in občinstvu na korist.

— (*Mestne volitve ljubljanske.*) Vazne gospodarske naloge ima reševati mestni zastop ljubljanski, pa tudi je brez dvombe po vsem opravičeno in potrebno, da ta mestni zastop nikdar ne zgubi in ne kazi po svoji odločni večini slovenskega značaja prebivalstva Bele Ljubljane. Zato smo z veseljem zadostenjem pozdravili prevrat v podobi mestnega zastopa našega pod sedanjo vlado. — Nekateri gospodje pa so videti zeló pozabljivi za preteklost, pa tudi malo skrbni za prihodnost, in to kažejo tudi pri dopolnilnih volitvah in nastavljanji kandidatov. Vsaj v drugem razredu tiščijo naprej na vse

kriplje kandidata novega, o katerem smo se zadnji čas pri različnih prilikah živo prepričali, da slabo razločuje prijatelje od nasprotnikov in tako tudi slabo: nam prijazno od nam nasprotne vlade. — Z nami je zato tudi prav mnogo ljubljanskih volilcev tega prepričanja, da s takimi kandidati samo nasprotnikom našega naroda strežemo in zato odločno obsojajo kandidaturo dr. Tavčarja. Ker se je v drugem razredu kandidaturi odpovedal tudi uže za njo zbran g. F. Stegnar, upamo, da se bo novemu volilnemu shodu posrečilo postaviti tri take narodne kandidate, da bo mogoče zanje glasovati vsem narodnim volilcem.

V družih dveh razredih izbrani so za kandidate: v III. razredu gg. Josip Geba, urar, Franc Jakopič, trgovec; Srečko Noli, klepar; Janez Počivavnik, mesar, in Ignacij Valentinčič, hišnik; — v I. razredu pa: gg. dr. vitez Bleiweis, primarij, Franc Fortuna, trgovec, Franc Peterca, trgovec in Vaso Petričič, trgovec.

Te vrstice sklepamo v prepričanju, da je tudi pri teh volitvah mnogo pomenljivejši za našo prihodnost, da se pri njih pokaže narodna stranka složna, kakor pa da zmaga ta ali druga oseba, in da bodo oni meščani imeli za narod največjo zaslugo, ki bodo znali ohraniti nam potrebne sloge s tem, da odločno hrbet obrnejo onim, kateri prepira in razdora med nami iščejo za vsako ceno. — Volilci ljubljanski! ne pozabite, da na Vas gleda vsa naša dežela in še dalji slovenski krogi! — ojstro pa nas opazujejo tudi naši nasprotniki. Varujmo se toraj kazati se jim slabotne po neslogi!

— (Slovensko gledališče.) „Baron Fran Trenk“ predstavljal se bode drugi pot v nedeljo 20. t. m.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V pondeljek večer odpeljala sta se cesarjevič Rudolf in princesinja Štefanija s spremstvom na potovanje v izhodne dežele, na Srbsko, Rumunsko in Turško, kjer se delajo velike priprave za njihov sijajen sprejem.

Včeraj zjutraj peljala sta se skoz Budapest, kjer je cesarjevič obljubil, da se bode dne 29. t. m. nazaj gredé mudil nekaj ur, da si ogledata razstavo zlatarskih izdelkov. — Jutri imata dospeti visoka popotnika v Varno.

Časništvo dunajsko razgovarjalo se je zadnji čas v prvi vrsti o „volovski vojski“ z Ogersko. — Po nalogu ogerske vlade prišel je na Dunaj tamošnji minister za promet, ter se je podal najprej k cesarju, potem k grofu Taaffe-u in na dalje pričele so se razprave v posebni konferenci, katere so se vdeležili zastopniki te in unostranske vlade. — Videti je, da je bila uže začetkom padla odločilna beseda, da se mora pravda poravnati z lepo in zato se je tudi tako zgodilo. — Vprašanje bilo je za ogersko vlado v prvi vrsti politično, za našo pa gospodarsko in iz teh stališč zdi se nam, da se je vprašanje rešilo za obe stranki ugodno. — Naša vlada je preklicala naredbo niževstrijškega namestništva in v tem je ogerska vlada rešila svojo častno besedo pred nasprotniki v ogerski zbornici, nasproti pa kaže vse na to, da je morala naša vlada pa rešiti živinski trg dunajski, zavoljo katerega je boj nastal.

Pri vsi tej pravdi je pa najognjusneje vedenje dunajskega mestnega zastopa, ki se še celó v tako važnem vprašanju ne more iztrgati iz krempljev judovskega

denarja, da bi vsaj odločno podpiral prizadevanje vlade pri vprašanju, jeli naj se Dunajčanom preskrbi ceneja govedina — poglavitni živež ubogih in premožnejih po naših mestih. In vendar bodo — drugo leto taki zastopniki od svojih volilcev zopet voljeni — s pomočjo tistih judovskih časnikov, ki tudi zdaj delajo dunajsko javno mnenje.

Ogerska. — Priprave za državnozbornske volitve vrše se točno in brez posebnega hrupa pri vseh strankah. — Najnoveja poravnava z avstrijsko vlado v „volovski vojski“ ima poglavitni svoj pomen za vlado Tiszovo za predstoječe volitve. Ako bi avstrijska vlada ne bila vsaj na videz pripoznala stališče ogerske vlade, propadel bi bil Tisza gotovo, tako pa ni dvomiti, da zmaga bolj ali manj sijajno nasproti opoziciji.

Velikonočni ponedeljek bila je v Vélíki Kikindi deželna konferenca ogerskih Srbov, katere se je vdeležilo 56 občin. Sprejeli so se sklepi budapeštanske srbske konference s sledečim programom: Na podlagi člana XII. postave od leta 1867. bodo Srbi, domoljubja navedani kot državljani ogerski skupno z vsemi drugimi ogerskimi državljani v duhu časa primernih liberalnih načel delali za uspešen razvoj in okrepčanje ogerske države, da s tem pospešujejo splošno blagostanje. Delali bodo na strogo izvrševanje člana 44. postave od l. 1868. o enakopravnosti narodov. Ob enem delali bodo na to, da se bode enakopravnost dosegla gledé jezika, kakor tudi gledé državne podpore in državne brambe kulturnih koristi Srbov. — Zahtevali bodo neprikrateno vživanje samouprave narodno-cerkvene, zagotovljene po članu IX. postave leta 1868., in zahtevali bodo v teh mejah, da se popravijo storjene jim krivice gledé njihovih narodno-cerkvenih pravic. Poslanci voljeni na podlagi tega programa pridružili se bodo oni stranki državnega zbora, katera bo dala poročstvo za vresničenje navedenih točk programa.

Iz Vratislave. — Šlezka „Volkszeitung“ naznanja, da se je kardinal Ledohovski odpovedal nadškofiji Pozansko-Gnezovski in da je papež to odpoved sprejel.

Laška. — Papeževa enciklika zoper prostomavtarstvo razglasi se neki koncem tega tedna. V njej preiskuje se sedanji družbeni položaj in kaže na one nevarnosti, katere izvirajo iz naturalističnih nauk, katere vpeljati si prizadeva prostomavtarstvo. Zoper to priporoča papež kot pripomoček razvoj podučevanja v veronauku v katoliških in delavskih družbah. Čuje se, da so besede enciklike proti prostomavtarstvu zeló odločne.

Turčija. — Iz Carigrada odpeljala sta se 14. dne t. m. Server paša in pa Sultanov adjutant Ibrahim Bej na brodu „Izzedina“ v Varno, da tam pozdravita v imenu Sultana našega cesarjeviča Rudolfa in princesinjo Štefanijo. — Dospeti ima tje dne 17. t. m.

Žitna cena

v Ljubljani 9. aprila 1884.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 30 kr. — turšice 5 gold. 20 kr. — soršice 6 gold. 60 kr. — rži 5 gold. 69 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 5 gold. 40 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.